

บทที่ 1

บทนำ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กำหนดให้ไม้ดอกไม้ประดับเป็นพืชส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออก เนื่องจากเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนสูง ใช้พื้นที่น้อย และความต้องการใช้ไม้ดอกไม้ประดับในตลาดโลกมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ประเทศไทยมีการผลิตและส่งออกเพิ่มขึ้น อัตราการส่งเข้าไม้ดอกไม้ประดับก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน (บรรเจิด, 2534) สถานการณ์ทางการตลาดโลกของไม้ดอกไม้ประดับมีมูลค่าถึง 675,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2538 ประเทศไทยมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเป็นอาชีพไม่ต่ำกว่า 40,000 ไร่ (โอฬาร, 2537) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเขตร้อนที่มีพืชพันธุ์ตามธรรมชาติที่เรียกว่า พืชพื้นถิ่นอยู่มากมายหลายชนิด ได้มีการสำรวจศึกษาวิจัยและนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง เช่น ไม้ในสกุลข่า ขมิ้น ได้แก่ ดาหลา ปทุมมา กระเจียว ซึ่งปัจจุบันได้นำมาพัฒนาจนกลายเป็นไม้ดอกที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และส่งขายยังต่างประเทศในรูปแบบพันธุ์ (สุรวิช, 2539)

ประเทศไทยยังมีไม้ดอกไม้ประดับอีกหลายชนิดที่เป็นพันธุ์ป่า พืชเหล่านี้มีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ แต่อาจมีสีสรรไม่สวยงามมากนัก ในขณะเดียวกันได้มีการสังเกตพันธุ์หรือต้นพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับดังกล่าวที่เป็นพันธุ์ดีจากต่างประเทศ พืชเหล่านี้ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยได้ จึงทำให้ได้ผลผลิตในปริมาณและคุณภาพที่ไม่ดี ถ้าหากจะมีการทดลองผสมพันธุ์พืชพันธุ์ป่าของไทยกับพืชพันธุ์ดีจากต่างประเทศ จะทำให้ได้พันธุ์ใหม่ๆ ที่มีผลผลิตในปริมาณและคุณภาพสูงได้ (อรดี, 2534)

บีโกเนีย เป็นพืชในสกุล *Begonia* ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพืชล้มลุก มีอายุหลายปี บางชนิดอาจเป็นไม้เลื้อย (ณพพร, 2536) มีทั้งชนิดที่เป็นไม้ดอกและไม้ใบ เหมาะสำหรับเป็นไม้คลุมดิน ไม้กระถาง และไม้ภาชนะแขวน เป็นไม้ที่ขึ้นได้ในที่ร่มรำไร ต้องการแสงที่มีความเข้มไม่มากนัก จึงปลูกภายในบ้านเรือนได้ดี บีโกเนีย เป็นพืชที่มีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในประเทศแถบยุโรป ซึ่งมีการปลูกอย่างมาก และเป็นไม้ดอกเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง โดยมีการปลูกเลี้ยงในแต่ละประเทศถึงปีละ 2,000,000-10,000,000 ต้น (AIPH, 1994) และการที่บีโกเนียเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดทั้งในเขตร้อนจนถึงเขตอบอุ่นของเกือบทุกทวีป จึงสามารถเจริญเติบโตในช่วงอุณหภูมิที่กว้างขวาง และมีจำนวนมากกว่า 2,000 ชนิด (อรดี, 2534) โดยมีกลุ่มที่ใช้ปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจของหลายประเทศ ที่สำคัญ เช่น กลุ่มของ *Rhizomatous begonia* ซึ่งจะเน้นความสวยงามอยู่ที่ใบเป็นส่วนใหญ่ เช่น *Begonia rex* ซึ่งมีถิ่น

กำเนิดจากแคว้นอัสสัมของอินเดีย หรือที่มีถิ่นกำเนิดจากแอฟริกาที่มีดอกสวย กลุ่มของ Cane-stemmed begonia ที่มีถิ่นกำเนิดจากอเมริกาใต้ ซึ่งจะมีดอกที่มีสีสรรสวยงาม โดยเฉพาะลูกผสมที่มีลักษณะดอกคล้ายคาร์เนชั่น กุหลาบ แดฟโฟดิล และคามิเลีย ใช้ปลูกเป็นไม้ดอกกระถาง หรือเป็นแปลง และกลุ่มของ Fibrous-rooted begonia ซึ่งออกดอกได้ตลอดทั้งปี และดอกดกสวยงามมาก (Bill, 1988) ประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อนที่มีการค้นพบ บีโกเนียชนิดต่างๆ ได้บ้างตามสมควร โดยมีการพบจากทุกภาคของประเทศ ซึ่งบีโกเนียหลายชนิดก็มีลักษณะที่ดี แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงข้อมูลพื้นฐานในหลายๆ ด้าน ควรจะมีการรวบรวมศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยา ความสามารถในการปลูกลี้น และพันธุกรรม เพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและศึกษาลักษณะทางสัณฐานของบีโกเนียที่สำรวจพบในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปลูกลี้น และพันธุกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงชนิดของบีโกเนียที่มีอยู่ในสภาพป่าของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลักษณะทางสัณฐาน และข้อมูลพื้นฐาน ของชนิดและพันธุ์ต่างๆ ที่พบในแหล่งสำรวจ